

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для студентів
спеціальності 081 «Право»
спеціалізації «Цивільне та господарське право»

У 2-х частинах

Частина 2

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Протокол № 7 від 14 січня 2019 року

Господарське право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 081 «Право» / Укл.: Апанасенко К.І, Шпомер А.І. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2019. – 57 с.

Укладачі:

АПАНАСЕНКО КАТЕРИНА ІВАНІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук

ШПОМЕР АЛЛА ІВАНІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук

Відповідальний за випуск: КОЛОДІЙ ІННА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, кандидат юридичних наук

ЗМІСТ

Семінарське заняття 9. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність. Оренда майна та лізинг	4
Семінарське заняття 10. Правове регулювання біржової діяльності. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання	11
Семінарське заняття 11. Правове регулювання капітального будівництва	16
Семінарське заняття 12. Правове регулювання інвестиційної діяльності. Правове регулювання інноваційної діяльності	23
Семінарське заняття 13. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності.....	28
Семінарське заняття 14. Правове регулювання страхової діяльності	37
Семінарське заняття 15. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності	43
Семінарське заняття 16. Спеціальні режими господарювання	52
Додаток А. Орієнтовний перелік питань до іспиту	53
Додаток Б. Орієнтовний перелік тем для курсових робіт	56

Семінарське заняття 9. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність. Оренда майна та лізинг

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин.
2. Договір поставки: поняття, ознаки, засади правового регулювання.
3. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
4. Договір міни (бартеру).
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
6. Договір оренди: поняття, форма, об'єкти, суб'єкти, підстави припинення та розірвання.
7. Істотні умови договору оренди.
8. Договір лізингу.
9. Поняття, предмет, сторони, істотні умови та форма договору лізингу.

Теми для написання рефератів

1. Класифікація господарських відносин на галузі та види.
2. Порядок укладання, зміни, розірвання договору поставки та його форма.
3. Зміст договору поставки.
4. Відповідальність за невиконання (неналежне виконання) договору поставки.
5. Приймання поставленої продукції за кількістю та якістю: актуальні проблеми правового регулювання.
6. Місце договору міни (бартеру) в системі господарських договорів у сучасних економічних умовах.
7. Правові засади торгівельної діяльності на ринках в Україні.
8. Нормативно-правове регулювання орендних відносин.
9. Особливості договорів оренди державного та комунального майна.
10. Правове регулювання лізингових відносин.
11. Права та обов'язки сторін договору лізингу. Припинення договору лізингу.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Між Приватним підприємством “Зоря” і цегельним заводом 25 жовтня 2009 р. було укладено договір купівлі-продажу 20 тис. цеглин. Згідно з умовами договору підприємство 26 жовтня 2009 р. провело передоплату, а 30 жовтня 2009 р. представник підприємства з'явився за цеглою на власному транспорті. Проте ні 30 жовтня, ні в наступні 3 дні представник підприємства не зміг

одержати цеглу. Представник заводу пояснив, що цегла не може бути відвантажена через аварію в системі електропостачання.

Приватне підприємство купило потрібну йому цеглу у іншого виробника і 5 листопада 2009 р. повідомило цегельний завод про відмову від договору. Одночасно воно зажадало повернення суми передоплати, відшкодування збитків за експлуатацію і простій автотранспорту, сплати неустойки.

Чи вправі покупець відмовитися від договору купівлі-продажу в односторонньому порядку? Чи правомірні вимоги покупця щодо повернення сплачених сум? Дайте правовий аналіз ситуації та вирішіть її.

Задача 2

Між сталеплавильним комбінатом і ПАТ "Вторчормет" було укладено договір на поставку брухту кольорових металів на 2 роки. Поставка мала здійснюватися партіями по 250 тон щомісячно.

Протягом першого року дії договору поставка здійснювалася в обумовлених розмірах. Наступного року ПАТ протягом січня-березня не змогло поставити брухту, а в травні поставило 720 тон брухту.

Сталеплавильний комбінат пред'явив претензію про сплату неустойки за недопоставку в обумовлений договором строк.

Чи підлягає поповненню недопоставка в наступному періоді в межах строку дії договору? Проаналізуйте ситуацію.

Задача 3

Договір фінансового лізингу, укладений між Приватним підприємством "Мрія" та іншими суб'єктами, передбачав залучення державних коштів, спрямованих на здійснення лізингу. За позовом прокурора про визнання договору лізингу недійсним на тій підставі, що він не був зареєстрований у встановленому законом порядку, господарським судом зазначений договір був визнаний недійсним.

Чи правомірне рішення господарського суду? Чи потребує договір лізингу обов'язкової реєстрації? Які правові наслідки недотримання вимог щодо реєстрації договору лізингу?

Задача 4

Через п'ять місяців після отримання вантажівок за договором лізингу сільськогосподарський виробничий кооператив (СВК) "Зоря" зажадав від лізингової компанії, яка відповідно до договору мала здійснювати технічне обслуговування автомашин, проведення профілактичного ремонту вантажівок, оскільки в одній з них мали місце перебої в роботі двигуна. Лізингова компанія відмовилася надавати такі послуги через несплату кооперативом, який посилався на фінансову скруту, лізингових платежів протягом останніх трьох місяців.

Які права та обов'язки сторін за договором лізингу? Які правові наслідки наступають у разі порушення умов договору лізингу? Чи правомірні вимоги

СВК "Зоря"? Чи може лізингова компанія застосовувати до СВК "Зоря" господарсько-правові санкції і які саме?

Задача 5

ТОВ "Автоматика" відповідно до укладеного договору отримало в оренду цілісний майновий комплекс казенного підприємства "Надра". За позовом прокурора договір оренди між зазначеними підприємствами рішенням господарського суду було визнано недійсним.

Чи правомірне рішення господарського суду? Чи відповідає зазначений договір оренди вимогам закону?

Задача 6

Громадянин України Кислюк В.Д. виявив ініціативу щодо оренди цілісного майнового комплексу державного підприємства "Машпром", а коли йому було відмовлено, він звернувся до суду за захистом своїх, як він вважає, порушених прав.

Яке рішення має винести суд? Хто за чинним законодавством України може бути орендарем державного та комунального майна?

Тести

Тест 1

Договором поставки є договір, яким:

Варіанти відповідей :

а) продавець (постачальник) зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

б) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

в) продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму;

г) одна сторона зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар другій стороні для використання його в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.

Тест 2

Истотними умовами договору поставки є такі:

Варіанти відповідей :

- а) предмет договору;
- б) предмет, асортимент, комплектність товару;
- в) предмет, асортимент, комплектність та кількість товару;
- г) предмет, ціна та строк поставки.

Тест 3

Договір поставки може бути укладений на такий строк:

Варіанти відповідей:

- а) п'ять днів;
- б) місяць;
- в) один рік;
- г) п'ять років.

Тест 4

У договорах контрактації повинні передбачатися такі умови:

Варіанти відповідей:

- а) гранично допустимий вміст у продукції шкідливих речовин;
- б) види продукції (асортимент);
- в) кількість продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника;
- г) ціна за перевезення продукції;
- д) обов'язки контрактанта щодо транспортування продукції на приймальні пункти і підприємства;
- е) майнова відповідальність контрактанта в разі невиконання ними умов договору;
- є) інші умови, передбачені Типовим договором контрактації сільськогосподарської продукції, затвердженим в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Тест 5

Виробник повинен повідомити контрактанта про кількість і строки здачі сільськогосподарської продукції, що пропонується для продажу, не пізніше як за таку кількість днів до початку заготівлі продукції:

Варіанти відповідей:

- а) 15;
- б) 20;
- в) 30;
- г) 45;
- д) 60.

Питання для самоконтролю

1. Порядок укладення договору поставки.

2. Суттєві умови договору поставки і їх правове значення.
3. Що являє собою договір контрактації сільськогосподарської продукції?
4. Підстави, порядок і строки укладення договору контрактації.
5. Дайте визначення договору міни та визначте предмет цього договору.
6. Особливості договорів про закупівлю товарів, робіт, послуг за державні кошти.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц. вісн. України. 2003. № 11. Ст. 462.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. №№ 40-44. Ст.356.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. Ст.112
4. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012. № 44-45. № 46-47. № 48. Ст.552.
5. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру: Закон України від 17.06.1999 р. № 758-ХІУ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1999. N 32. Ст.268.
6. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 23. Ст.158.
7. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. № 1393-ХІУ // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000. N 12. Ст.95.
8. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.2006 р. № 833. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF>
9. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 р. (в ред. Закону України від 11.12.2003 р.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1998. N 16. Ст.68.
10. Закон України від 10.04.1992 р. «Про оренду державного та комунального майна» (в редакції Закону від 14.03.1995 р.) // ВВР України 1995. № 15. Ст. 99.
11. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження договорів оренди» від 23 серпня 2000 р. № 1774 // Офіційний вісник України. 2000. № 52. Ст. 2281.
12. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28 травня 1988 р., ратифікована Законом України від 11 січня 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 6. Ст. 278.

13. Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18 січня 2018 р. // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 12. Ст. 68.
14. Закон України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» від 7 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 37. Ст. 332.
15. Закон України «Про господарську діяльність в Збройних Силах України» від 21 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України. 1999. № 42. Ст. 2074.
16. Закон України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12 липня 2001 р. // Урядовий кур’єр. 2001. № 164.
17. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004 р.) // Офіційний вісник України. 2004. № 30 (частина 1). Ст. 1991.
18. Закон України „Про особливості передачі в оренду чи концесію об’єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності” від 21 жовтня 2010 р. // Урядовий кур’єр. 2010. № 237.
19. Закон України „Про публічні закупівлі” від 25 грудня 2015 р. // Голос України. 2016. № 30.
20. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Методики оцінки вартості об’єктів оренди, Порядку викупу орендарем оборотних матеріальних засобів та Порядку надання в кредит орендареві коштів та цінних паперів” від 10 серпня 1995 р. № 629 // Урядовий кур’єр. 1995. № 145-146.
21. Постанова Кабінету Міністрів України „Про Методику розрахунку і порядок використання плати за оренду державного майна” від 4 жовтня 1995 р. № 786. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
22. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій «Про затвердження нормативних актів щодо порядку фінансування інноваційних проектів» від 3 березня 1998 р. № 59 // Офіційний вісник України. 1998. № 13. Ст. 507.
23. Наказ Фонду державного майна України «Про затвердження договорів оренди» від 23 серпня 2000 р. № 1774 // Офіційний вісник України. 2000. № 52. Ст. 2281.
24. Постанова Ради Міністрів СРСР „Про затвердження Положення про поставки продукції виробничо-технічного призначення та Положення про поставки товарів народного споживання” від 25 липня 1988 р. № 888 // ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА».
25. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування населення” від 15 червня 2006 р. № 833 // Офіційний вісник України. 2006. № 25. Ст. 1818.

26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил користування тепловою енергією» від 3 жовтня 2007 р. № 1198 // Офіційний вісник України. 2007. № 77. Ст. 2852.
27. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку набуття юридичною особою статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції” від 11 лютого 2010 р. № 141 // Урядовий кур’єр. 2010. № 44.
28. Постанова Держарбітражу СРСР „Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання за кількістю” від 15 червня 1965 р. № П-6 // Все про бухгалтерський облік. 2001. № 86.
29. Постанова Держарбітражу СРСР „Про затвердження Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за якістю” від 25 квітня 1966 р. № П-7 // Податки та бухгалтерський облік. 2006. № 75.
30. Постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України „Про затвердження Правил користування електричною енергією” від 31 липня 1996 р. № 28 (в редакції постанови НКРЕ від 17 жовтня 2005 р. № 910). URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
31. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики „Про затвердження національних класифікаторів, зміни до державного класифікатора та скасування чинності державних класифікаторів” від 26 грудня 2005 р. № 375 // Справочник кадровика. 2006. № 4.
32. Наказ Міністерства економіки України, Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва „Про затвердження Порядку розрахунку цін на послуги та оренду торгових приміщень (площ) та їх обслуговування на ринках з продажу продовольчих та непродовольчих товарів” від 30 червня 2009 р. № 638/109 // Бюлетень законодавства та юридичної практики України. 2009. № 33.
33. Апанасенко К. Правове регулювання оренди основних фондів // Підприємництво, господарство і право. 2003. № 11. Ст. 100-103.
34. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. – К., 2008.
35. Внукова Н. Лизинговые операции во внешнеэкономической деятельности (опыт ближнего зарубежья) // Предпринимательство, хозяйство и право. 1997. № 5. Ст. 15-17.
36. Письменна К. Впровадження лізингу на ринку суднобудування в контексті державного регулювання господарських правовідносин // Підприємництво, господарство і право. 2007. № 6. Ст. 23-26.
37. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2012. 600 с.

Семінарське заняття 10. Правове регулювання біржової діяльності. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, ознаки, види, функції бірж.
2. Правове становище товарної біржі.
3. Поняття, види, загальна характеристика біржових угод.
4. Правове становище фондової біржі.
5. Поняття та ознаки комерційного посередництва як різновиду господарської діяльності.
6. Система нормативно-правових актів, що регулюють агентські відносини у сфері господарювання.
7. Агентський договір як особливий різновид господарських договорів.

Теми для написання рефератів

1. Порядок здійснення взаєморозрахунків в агентських відносинах.
2. Відповідальність за порушення агентського договору.
3. Особливості правового регулювання агентських відносин у галузі страхування.
4. Особливості правового регулювання агентських відносин у галузі туризму.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Державний реєстратор відмовив у реєстрації товарної біржі з таких підстав:

1. до її засновників поряд з іншими фізичними та юридичними особами входили: військовослужбовець, державний нотаріус, державний інститут та районний відділ поліції;
2. для реєстрації з установчих документів було представлено лише статут;
3. для реєстрації не було представлено документ, що засвідчує сплату внеску до статутного капіталу;
4. у статуті містилося положення, згідно з яким товарна біржа визнається самостійним суб'єктом підприємництва і на власний розсуд здійснює будь-які види діяльності, не заборонені законом.

Який орган державної влади та згідно з яким законом здійснює державну реєстрацію товарних бірж? Визначити правомірність відмови державного реєстратора.

Задача 2

ТОВ “Довіра” уклало договір купівлі-продажу житлового будинку, який належав на праві приватної власності громадянину К. Угоду було зареєстровано на універсальній товарній біржі “Джип”.

Через декілька днів після реєстрації К. змінив своє рішення щодо продажу будинку і звернувся до суду із заявою про визнання договору купівлі-продажу між ним та ТОВ “Довіра” недійсним як такого, що укладений без дотримання нотаріальної форми.

В якій формі укладаються біржові угоди? Вирішіть спір.

Задача 3

Публічне акціонерне товариство (ПАТ) мало потребу в розширенні ринків збуту та пошуку нових покупців своєї продукції. Головний бухгалтер запропонував ввести посаду агента збуту і покласти на нього відповідні обов’язки (пошук нових покупців, укладення з ними договорів на поставку продукції ПАТ). Керівник відділу збуту ПАТ вважав, що для цього доцільно звернутися до професійного комерційного агента, який добре знається на відповідних товарних ринках, укладенні агентських договорів та нестиме не обмежену відповідальність за трудовим законодавством (як найманий працівник – агент зі збуту), а передбачені господарським законодавством відповідальність за неналежне виконання умов агентського договору.

Назвіть учасників відносин з комерційного посередництва.

Які вимоги ставляться до комерційних агентів?

Які види агентських відносин можуть бути встановлені в даному випадку?

Чим відрізняється агентський договір від договору доручення та договору комісії? В чому перевага агентського договору від інших видів посередницьких договорів та трудового договору на виконання обов’язків агента зі збуту?

Тести

Тест 1

Виключно організацією укладення угод купівлі-продажу цінних паперів займається:

Варіанти відповідей :

- а) товарна біржа;
- б) валютна біржа;
- в) фондова біржа;
- г) змішана біржа;
- д) відкрита біржа.

Тест 2

Засновниками та членами товарної біржі не можуть бути:

Варіанти відповідей :

- а) комерційні юридичні особи;
- б) іноземні суб’єкти господарювання;
- в) органи державної влади та управління;
- г) виробничі кооперативи;

д) об'єднання громадян.

Тест 3

Державна реєстрація товарної біржі здійснюється:

Варіанти відповідей:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) органами юстиції;
- в) обласною державною адміністрацією;
- г) торгово-промисловою палатою;
- д) державним реєстром виконавчого комітету міської ради;
- е) правильна відповідь відсутня.

Тест 4

Фондова біржа в Україні створюється і діє в організаційно-правовій формі:

Варіанти відповідей:

- а) акціонерного товариства;
- б) колективного підприємства;
- в) громадської організації;
- г) виробничого кооперативу;
- д) товариства з обмеженою відповідальністю.

Тест 5

Фондову біржу може бути створено:

Варіанти відповідей:

- а) не більш як 5 засновниками;
- б) не менш як 10 засновниками;
- в) не більш як 20 засновниками;
- г) не менш як 20 засновниками;
- д) не менш як 25 засновниками.

Тест 6

Мінімальний розмір статутного капіталу фондової біржі встановлено у сумі, що еквівалентна:

Варіанти відповідей:

- а) 625 мінімальним зарплатам;
- б) 100 мінімальним зарплатам;
- в) 10 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- г) 1 000 000 гривень;
- д) 625 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- е) правильна відповідь відсутня.

Тест 7

Біржова угода вважається укладеною з моменту:

Варіанти відповідей:

- а) її нотаріального посвідчення;
- б) її реєстрації на біржі;
- в) її підписання;
- г) досягнення згоди щодо всіх її істотних умов;
- д) передачі товару.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть причини появи, функції та види бірж в сучасній системі господарювання України.
2. Визначте загальні (притаманні всім видам бірж) та спеціальні (характерні для певних видів бірж) ознаки.
3. Що таке агентська діяльність?
4. Які умови складають предмет агентського договору?
5. Які види агентських відносин Ви знаєте?
6. За яких умов припиняється агентський договір?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Закон України „Про товарну біржу” від 10 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 10. Ст. 139.
2. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 51. Ст. 292.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
5. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р. (в редакції Закону від 04 листопада 2018 р.) // Відомості Верховної Ради. 1995. № 31. Ст.241.
6. Закон України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. (в редакції Закону від 27 вересня 2018 р.) // Відомості Верховної Ради. 1996. № 18. Ст.78.
7. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань” від 15 травня 2003 р. в редакції Закону від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради. 2016. № 2. Ст.17.
8. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. // ВВР України. 2002. № 1. Ст. 1.
9. Закон України „Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 р. // Урядовий кур’єр. 2006. № 75.
10. Закон України «Про інформаційні агентства» від 28.02.1995 р. // ВВР України. 1995. № 13. Ст. 83.
11. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 р. // ВВР України. 1992. № 10. Ст. 139.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Аграрної біржі» від 26 грудня 2005 р. № 1285 // Офіційний вісник України. 2005. № 52. Ст. 3321.
13. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Положення про реєстрацію страхових перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів” від 28 травня 2004 р. № 736 // Офіційний вісник України. 2004. № 26. Ст. 1721.
28. Андреева Л. Торговое посредничество: понятие и правовые формы осуществления. //Российская юстиция. 1994. № 7. Ст.15-17.
26. Белов В. Н. Коммерческое представительство и агентирование (договоры) / В. Н. Белов. М.: Финансы и статистика, 2001. 256 с.
14. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. К., 2008.
15. Дудоров А., Дудорова Е. Сделки с недвижимостью на биржах: вопросы гражданско-правового и налогового регулирования // Предпринимательство, хозяйство и право. 1998. №№ 5, 6.
16. Дудорова К. Біржові операції як різновиди алеаторних договорів // Підприємництво, господарство і право. 2002. № 4. Ст. 7-10.
17. Ем В., Козлова Н., Сургучева О. Фьючерсные сделки на фондовой бирже: экономическая сущность и правовая природа // Хозяйство и право. 1999. № 6. Ст. 30-34.
18. Иващенко А.А. Товарная биржа (за кулисами биржевой торговли). М., 1991.
19. Іщенко Г. Оптові ринки узаконять справедливі ціни // Урядовий кур'єр. 2010. 27 липня. Ст. 10.
27. Крупчан О. Д. Агентський договір: порівняльно-правовий аналіз за законодавством України та Республіки Молдова: монографія / О. Д. Крупчан, В. В. Проценко. К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. 357 с.
29. Мілаш В. Проблеми визначення галузевої природі комерційного договору // Право України. 2007. № 3. Ст.124-127.
30. Мілаш В. Про розвиток господарсько-правового регулювання договірних відносин //Підприємництво, господарство і право. 2007. № 5. Ст.36-40.
20. Мороз Л. Товарна біржа як суб'єкт господарювання // Право України. 2007. № 8. Ст. 47-51.
31. Первомайський О. Комерційне представництво та посередництво: практичні моменти //Юридичний вісник України. 2009. № 18. Ст. 1,7.
25. Проценко В. В. Агентский договор: проблемы, законодательное обеспечение, перспективы / В. В. Проценко; [общ. ред. В. П. Игнатьев]. Кишинев: [б. и.], 2006. 166 с.
21. Роїна О.М. Договори у господарській діяльності: Практичний посібник (2-е вид., доп.). К.: КНТ, 2007. 732 с.
22. Чижмар Ю. Правовий статус посередників на товарних біржах // Право України. 2000. № 2. Ст. 27-33.

23. Чижмарь Ю. Види біржових угод: історико-правовий аналіз розвитку // Юридичний вісник України. 1999. № 40. Ст. 26-32.

24. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2009. 640 с.

Семінарське заняття 11. Правове регулювання капітального будівництва

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття і види капітального будівництва.
2. Система будівельного законодавства.
3. Суб'єкти правовідносин з капітального будівництва.
4. Договір підряду на капітальне будівництво.
5. Порядок проектування і будівництво об'єктів містобудування.
6. Система державного архітектурно-будівельного контролю.
7. Відповідальність за правопорушення у сфері капітального будівництва.

Теми для написання рефератів

1. Особливості здійснення житлового будівництва за чинним законодавством України.
2. Правові аспекти відносин щодо самочинного будівництва.
3. Пайова участь замовників у розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населених пунктів: поняття, правове регулювання.
4. Правове регулювання архітектурної діяльності.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Комерційний банк "Інвестбанк" прийняв рішення про будівництво приміщень двох філій. Через відсутність у штаті банку фахівців з проектування та будівництва перед банком постала проблема вибору проектних та будівельних підрядників, розміщення замовлень на проектування та будівництво, оцінки виконаних підрядниками робіт тощо.

Яким чином банк може розв'язати ці проблеми і забезпечити захист своїх інтересів на стадіях проектування та будівництва? Який вид договору доцільно використати в цьому випадку? Які умови договору забезпечать захист інтересів банку?

Задача 2

Комунальне підприємство електротранспорту уклало з будівельним кооперативом договір підряду на реконструкцію ремонтного цеху за кошти, виділені з місцевого бюджету. Договором передбачалося забезпечення замовником безперервності фінансування робіт за договором. Однак через три

місяці, починаючи з березня 2007 р., платежі були затримані на два місяці через несвоєчасність надходження відповідних коштів з місцевого бюджету.

Які санкції в цьому випадку може застосувати підрядник до замовника? Якими нормативними актами регулюються питання майнової відповідальності за порушення умов договору підряду на будівництво об'єктів?

Задача 3

ТОВ “Діамант” звернулося до господарського суду з позовом до ПрАТ “Будівник” про стягнення 224,5 тис. грн., перерахованих як аванс за договорами № 1 (про виконання проектно-вишукувальних робіт), № 2 (на виконання робіт з ремонту складських приміщень), № 3 (доручення на укладення договорів з третіми особами для виконання комплексу проектних робіт) на підставі ст. 1212 ЦК, а також просило розірвати укладені з ПрАТ “Будівник” договори на підставі ст. 651 ЦК та стягнути з відповідача понесені збитки. Представник відповідача в суді просив відмовити у задоволенні позову ТОВ, посилаючись на те, що зобов'язання боржник не може виконати внаслідок прострочення кредитора (позивача), а тому відповідач не прострочив виконання зобов'язань за вказаними договорами.

Чи склались між сторонами господарські відносини і в якому співвідношенні до них можуть застосовуватись норми ЦК і ГК і які саме? Чи є аванс засобом забезпечення виконання зобов'язань? Що таке прострочення кредитора? Від чого буде залежати вирішення питання про стягнення авансу та відшкодування збитків у даному випадку?

Задача 4

Перевіркою, проведеною територіальним управлінням Державної архітектурно-будівельної інспекції в Чернігівській області, було встановлено відсутність у забудовника — Комунального підприємства “Зоря” Ніжинської міської ради, що проводило будівельні роботи, ліцензії на будівельні роботи. За наслідками перевірки на підприємство було накладено штраф у розмірі 15 млн. грн.

Чи відповідають нормам законодавства дії територіального органу ДАБІ? Чи підлягає ліцензуванню будівельна діяльність? До яких видів санкцій належить штраф, накладений на підприємство, і в якому порядку накладаються такі штрафи?

Задача 5

Директор Приватного підприємства „Саліван” з метою збільшення обсягів виробництва вирішив побудувати до діючого цеху з випуску автомобільних шин новий цех. Для економії часу підприємство не звернулось до уповноважених органів за дозволом на виконання підготовчих робіт, на виконання будівельних робіт, уклало договір підряду на будівництво цеху з ТОВ „Ніжинбудреконструкція”, яке й здійснило відповідне будівництво до жовтня 2014 р. У листопаді 2014 р., не здавши в експлуатацію збудований цех, підприємство розпочало виробництво в ньому автомобільних шин.

Чи правомірні дії Приватного підприємства „Саліван”? Які органи надають дозволи на виконання підготовчих робіт, на будівельні роботи? Які санкції та якими уповноваженими державними органами можуть бути застосовані до Приватного підприємства „Саліван” в даному випадку? Відповідь обґрунтуйте посиланням на норми чинного законодавства.

Тести

Тест 1

Рішенням загальних зборів ПАТ було прийнято рішення про спрямування 25% річного прибутку товариства на добудову двох поверхів до адміністративної будівлі ПАТ з метою розташування на одному з цих поверхів конструкторського бюро, а на іншому – їдальні для працівників ПАТ.

До якого виду капітального будівництва належить виконання подібних робіт?

Варіанти відповідей:

- а) нове будівництво;
- б) розширення як різновид реновації;
- в) консервація;
- г) реконструкція як різновид реновації.

Тест 2

У разі неповідомлення підрядником замовника у договорі капітального будівництва (будівельного підряду) про необхідність проведення додаткових робіт і збільшення кошторису...

Варіанти відповідей:

- а) підрядник позбавляється права вимагати від замовника плату за виконані додаткові роботи;
- б) підрядник позбавляється права вимагати від замовника відшкодування збитків;
- в) підрядник вправі вимагати від замовника відшкодування фактичних витрат;
- г) підрядник позбавляється права вимагати від замовника плату за виконані додаткові роботи, якщо не доведе, що його негайні дії були необхідні в інтересах замовника;
- д) підрядник позбавляється ліцензії;
- е) підрядник позбавляється права на відшкодування завданих цим збитків, якщо не доведе, що його негайні дії були необхідні в інтересах замовника;
- є) договір є нікчемним.

Тест 3

Знайдіть хибне твердження. Капітальне будівництво – це процес ...

Варіанти відповідей:

- а) створення нових підприємств, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, пускових комплексів;
- б) розширення діючих підприємств;
- в) капітальний ремонт діючих підприємств, об'єктів виробничого і невиробничого призначення;
- г) реконструкція об'єктів виробничого і невиробничого призначення;
- д) технічне переоснащення діючих підприємств, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, пускових комплексів;

Тест 4

Що належить до видів капітального будівництва?

Варіанти відповідей:

- а) розмежування;
- б) розконсервація;
- в) капітальне розмежування;
- г) реновація.

Тест 5

Знайдіть хибне твердження. Договори, які опосередковують підрядні відносини в капітальному будівництві – це:

Варіанти відповідей:

- а) договір підряду на капітальне будівництво;
- б) договір субпідряду;
- в) договір комерційної концесії;
- г) договір підряду на виконання проектних та дослідних робіт;
- д) договір підряду на виконання геологічних, геодезичних та інших робіт, необхідних для капітального будівництва.

Тест 6

Якщо у договорі капітального будівництва не зазначено інше, кошторис є:

Варіанти відповідей:

- а) приблизним;
- б) м'яким;
- в) твердим.

Тест 7

Якщо підрядник своєчасно не попередив замовника про необхідність перевищення приблизного кошторису, то він:

Варіанти відповідей:

- а) зобов'язаний виконати роботу, не вимагаючи відшкодування додаткових витрат, які він поніс;
- б) має право на відшкодування додаткових витрат, але з відстрочкою оплати;

в) має право на відшкодування додаткових витрат, лише у разі, якщо він доведе необхідність такого перевищення.

Тест 8

Зміни в твердий кошторис у договорі капітального будівництва можуть бути внесені:

Варіанти відповідей:

- а) тільки за згодою сторін;
- б) на вимогу підрядника;
- в) не можуть вноситися зовсім.

Питання для самоконтролю

1. В яких значеннях застосовується поняття «капітальне будівництво»?
2. Які основні нормативно-правові акти регулюють відносини, що складаються в процесі капітального будівництва?
3. В чому проявляється комплексний характер будівельних правовідносин?
4. Які категорії осіб беруть участь у будівельних правовідносинах?
5. У чому полягають основні функції спеціально уповноваженого органу у сфері капітального будівництва?
6. У чому проявляється державне регулювання відносин у сфері капітального будівництва?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646.
2. Закон України «Про основи містобудування» від 16 листопада 1992р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 52. Ст. 683.
3. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудування» від 14 жовтня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст. 411.
4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Урядовий кур'єр. 2001. № 211-212.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
7. Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19 червня 2003 р. // Голос України. 2003. № 144.
8. Закон України „Про будівельні норми” від 5 листопада 2009 р. // Урядовий кур'єр. 2009. № 229.

9. Закон України „Про регулювання містобудівної діяльності” від 17 лютого 2011 р. // *Голос України*. 2011. № 45.
10. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. // *Урядовий кур'єр*. 2015. № 64.
11. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про порядок накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудування” від 6 квітня 1995 р. № 244 // *Зібрання постанов Уряду України*. 1995. № 7. Ст. 164.
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державного фінансування капітального будівництва» від 27 грудня 2001 р. № 1764 // *Офіційний вісник України*. 2001. № 52. Ст. 2374.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Про делегування повноважень щодо стандартизації у галузі будівництва і промисловості будівельних матеріалів» від 18 січня 2003 р. № 56 // *Офіційний вісник України*. 2003. № 4. Ст. 116.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві» від 1 серпня 2005 р. № 668 // *Офіційний вісник України*. 2005. № 31. Ст. 1867.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)» від 9 червня 2011 р. № 701 // *Урядовий кур'єр*. 2011. № 128.
16. Постанова Кабінету Міністрів України „Про ліцензування певних видів господарської діяльності у будівництві” від 5 грудня 2007 р. № 1396 // *Офіційний вісник України*. 2007. № 94. Ст. 3441.
17. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку надання вихідних даних для проектування об'єктів містобудування” від 20 травня 2009 р. № 489 // *Урядовий кур'єр*. 2009. № 101.
18. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю” від 23 травня 2011 р. № 553 // *Урядовий кур'єр*. 2011. № 99.
19. Постанова Кабінету Міністрів України „Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт” від 13 квітня 2011 р. № 466 // *Урядовий кур'єр*. 2011. № 85. 13 травня.
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів» від 13 квітня 2011 р. № 461 // *Урядовий кур'єр*. 2011. № 79. 30 квітня.
21. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю” від 23 травня 2011 р. № 553 // *Урядовий кур'єр*. 2011. № 99.
22. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України” від 9 липня 2014 р. № 294 // *Урядовий кур'єр*. 2014. № 138.
23. Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у

будівництві, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури» від 27 січня 2009 р. № 47.

24. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики і Державного комітету України з будівництва та архітектури «Про затвердження Порядку видання та розповсюдження нормативних документів у галузі будівництва і промисловості будівельних матеріалів» від 24 лютого 2003 р. № 27/12 // Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 503.

25. Примірний договір підряду в капітальному будівництві, затверджений наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 27 жовтня 2005 р. № 3 // Баланс. 2005. № 51.

26. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Примірних правил фонду фінансування будівництва” від 30 листопада 2006 р. № 6473 // Баланс. 2007. № 51.

27. Банасевич І. До питання про зміст договорів на виконання підрядних робіт за державним замовленням // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 10. Ст. 7-10.

28. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. К., 2008.

29. Віхров О.П. Господарське право. Спеціальна частина. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. 344 с.

30. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. Х.: Одісей, 2010. 640 с.

31. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер, 2012. 816 с.

34. Кучаковська Н. Правове регулювання договору підряду на капітальне будівництво: окремі аспекти. // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2017. № 5. Ст. 58-62.

35. Лещенко Н. Питання класифікації господарсько-правових санкцій за порушення зобов'язань у сфері капітального будівництва // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2018. № 9. Ст. 45-49.

32. Радченко Л. Довірче управління у сфері інвестування у житлове будівництво // Право України. 2008. № 1. Ст. 62-65.

33. Трофуненко Н. Правове регулювання господарської діяльності з проектування об'єктів будівництва // Підприємництво, господарство і право. 2012. № 1. Ст. 72-75.

Семінарське заняття 12. Правове регулювання інвестиційної діяльності. Правове регулювання інноваційної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності.
3. Інвестиційний договір.
4. Поняття інновацій та інноваційної діяльності.
5. Система законодавства про інноваційну діяльність.
6. Інноваційні правовідносини.
7. Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Теми для написання рефератів

1. Правове регулювання іноземного інвестування.
2. Державне регулювання інвестиційної діяльності: засоби та механізм реалізації.
3. Правові засади функціонування наукових і технологічних парків в Україні.
4. Правове регулювання діяльності інноваційних підприємств.
5. Правовий статус індустріальних парків.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Гр. Антоненко С.П., мешканець м. Київ, вирішив придбати квартиру у центрі міста. Колеги по роботі та деякі знайомі розповіли йому, що Товариство з обмеженою відповідальністю „Юніверс” отримало в оренду земельну ділянку в центрі міста для будівництва багатоквартирного житлового будинку і на даний час укладає інвестиційні договори із зацікавленими громадянами та юридичними особами щодо залучення коштів у будівництво з подальшим отриманням інвесторами у власність квартир у збудованому будинку.

Гр. Антоненко С.П. звернувся за консультацією до адвоката з приводу доцільності укладення інвестиційного договору з ТОВ „Юніверс” та його умов.

Яку консультацію має надати гр. Антоненко С.П. адвокат?

Задача 2

З метою розробки та впровадження нового виду ліків від серцево-судинних захворювань Публічне акціонерне товариство „Фармак” вирішило співпрацювати з Національним медичним університетом ім. О.О. Богомольця, Публічним акціонерним товариством „Райффайзен Банк Аваль” та декількома науково-дослідними інститутами.

Яку організаційно-правову форму співпраці можна порадити вказаним суб'єктам? В якому порядку створюються технологічні та наукові парки в Україні?

Тести

Тест 1

Під інвестиціями розуміються такі цінності:

Варіанти відповідей:

- а) інтелектуальні;
- б) валютні;
- в) прибуткові;
- г) фінансові.

Тест 2

Об'єкти цивільних прав, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання прибутку –це:

Варіанти відповідей:

- а)кошти у гривні та іноземній валюті;
- б)інвестиції;
- в)право власності;
- г)грошові кошти, цінні папери, інше майно, у тому числі майнові права, інші права, що мають грошове вираження.

Тест 3

Державну реєстрацію інноваційних проектів здійснює, за поданням суб'єктів інноваційної діяльності:

Варіанти відповідей:

- а)Президент України;
- б)КМУ;в)ВР України;
- г)Державний комітет з питань науки, інновацій та інформатизації.

Тест 4

Варіанти відповідей:

Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути:

- а)тільки фізичні та/або юридичні особи–резиденти;
- б)фізичні та/або юридичні особи–резиденти і нерезиденти;в)виключно господарські товариства;
- г)тільки юридичні особи–резиденти і нерезиден.

Тест 5

Інвестиційний клімат є характеристикою таких передумов:

Варіанти відповідей:

- а) економічних;
- б) географічних;

- в) специфічних;
- г) культурних.

Тест 6

Результатом інноваційної діяльності є:

Варіанти відповідей:

- а) інтелектуальний продукт;
- б) новини;
- в) інновації;
- г) інвенція;
- д) технології.

Питання для самоконтролю

1. Що таке фінансові інвестиції?
2. Які ви знаєте етапи приймання інвестором виконаних робіт?
3. Чи можуть існувати інвестиції у товарній формі?
4. Чи всі матеріальні цінності можна вважати інвестиціями?
5. Яка різниця між інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності?
6. Дайте визначення поняття «інноваційна діяльність».
7. Що таке «інноваційні процеси»?
8. Визначити способи організації інноваційної діяльності.
9. В чому полягає сутність інноваційної стратегії підприємства?
10. Як здійснюється державне регулювання інноваційної діяльності?

Нормативні акти та література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26 листопада 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст.25.
6. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора” від 30 січня 1997 р. № 112 // Урядовий кур’єр. 1997. № 31-32.
7. Постанова Кабінету Міністрів України „Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України ” від 20 серпня 2014 р. № 459 // Урядовий кур’єр. 2014. № 175.

8. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 9. Ст. 56.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. // Офіційний вісник України. 2002. № 31. Ст. 1447.
10. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. 2003. № 7. Ст. 271.
11. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16 липня 1999 р. (в редакції Закону від 12 січня 2006 р.) // Офіційний вісник України. 2006. № 5. Ст. 207.
12. Закон України „Про наукові парки” від 25 червня 2009 р. // Урядовий кур’єр. 2009. № 140.
13. Закон України „Про індустріальні парки” від 21 червня 2012 р. // Урядовий кур’єр. 2012. № 142.
14. Постанова Верховної Ради України „Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України” від 13 липня 1999 р. № 916/XIV // Офіційний вісник України. 1999. № 29. Ст. 1465.
15. Указ Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» 20 квітня 2004 р. № 454/2004 // Офіційний вісник України. 2004. № 16. Ст. 1094.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» від 22 травня 1996 р. № 549 // Зібрання постанов Уряду України. 1996. № 12. Ст. 340.
17. Постанова Кабінету Міністрів України “Про нормативно-правові акти щодо забезпечення реалізації Закону України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” від 17 грудня 1999 р. № 2311 // Офіційний вісник України. 1999. № 51. Ст. 2534.
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо підтримки інноваційно-інвестиційних проектів» від 5 серпня 2002 р. №1106 // Офіційний вісник України. 2002. № 32. Ст. 1509.
19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, експертизи та обговорення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності» від 17 липня 2003 р. № 1094 // Офіційний вісник України. 2003. № 30. Ст. 1536.
20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів» від 6 серпня 2003 р. № 1219 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 32. – Ст. 1706.
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» від 17 вересня 2003 р. № 1474 // Офіційний вісник України. 2003. № 38. Ст. 2031.

22. Постанова Кабінету Міністрів України „Деякі питання організації діяльності технологічних парків” від 29 листопада 2006 р. № 1657 // Урядовий кур’єр. 2006. № 235.
23. Наказ Міністерства України у справах науки і технологій „Щодо затвердження Порядку ведення Державного реєстру технопарків та інноваційних структур інших типів” від 30 жовтня 1998 р. № 281 // Офіційний вісник України. 1998. № 46. Ст. 1720.
24. Наказ Державного агентства України з інвестицій та інновацій „Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору регіональних і галузевих інноваційних програм, які впроваджуватимуться за рахунок бюджетних коштів” від 17 жовтня 2007 р. № 105 // Офіційний вісник України. 2007. № 83. Ст. 3091.
25. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України” від 16 жовтня 2014 р. № 630 // Офіційний вісник України. 2014. № 95. Ст. 2729.
26. Атаманова Ю. До проблем правової кваліфікації та функціонування технологічних парків в Україні // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 10. Ст. 31-34.
27. Атаманова Ю.Є. Інноваційне право України: проблеми теорії та систематизації: Монографія. Харків: Видавець СПД Вапнярчук Н.М. 2005. Ст. 128.
28. Вінник О.М. Інвестиційне право: Навч. посібник. - К.: Юридична думка, 2005. Ст. 568.
29. Высоцкий Д. Понятие и правовые признаки инноваций // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 11. Ст. 97-101.
30. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. Х.: Одісей. 2010. Ст. 640.
31. Державне управління науково-технічними та економічними процесами реалізації Україною стратегічного курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Вип. 25 / За заг. ред. академіка НАН України, д.т.н. В.П. Горбуліна. К.: ДП „НВЦ „Євроатлантик-інформ”. 2006. Ст. 272.
32. Захарін С. Інвестиційне забезпечення відтворення основних фондів // Економіка України. 2007. № 5. Ст. 43-51.
33. Зельдіна О. Захист прав інвесторів як складник інвестиційної привабливості України // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2018. № 3. Ст. 51-55.
34. Малолеткова О. Захистіть власний капітал від інфляції та шахраїв // Урядовий кур’єр. 2007. № 17. Ст. 9.
35. Машковська Л. Правова характеристика пайового інвестиційного фонду // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2018. № 1. Ст. 50-54
36. Михайловская О. «Европейский парадокс» инновационного развития: уроки для Украины // Экономика Украины. 2006. № 9. Ст. 80-85.

37. Насадюк А. Интегрируем науку в парки (регулирование деятельности научных парков на Украине) // Юридическая практика. 2007. № 13. Ст. 6.
38. Новицький В. Імперативи інноваційного розвитку // Економіка України. 2007. № 2. Ст. 45-52.
39. Полатай В. Поняття інвестиції як правової категорії // Право України. 1999. № 9. Ст. 39- 41, 61.
40. Полатай В. Суб'єкти інвестиційної діяльності // Предпринимательство, хозяйство и право. 2000. № 11. Ст. 10-12.
41. Попова В., Попов В. Підсумки та напрями інвестиційної політики в Україні // Економіка України. 2007. № 5. Ст. 35-42.
42. Сімсон О. Створення та діяльність технологічних парків в Україні та за її межами: порівняльно-правовий аналіз // Підприємництво, господарство і право. 2005. № 12. Ст. 74-78.
43. Симсон О.Э. Инвестиционные и инновационные правоотношения: Перспективы развития публичной и частной сфер: Монография. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре». 2005. Ст. 416.
44. Стойка В. Инвестиционная деятельность: проблемы и пути решения // Підприємництво, господарство і право. 2001. № 12. Ст. 3-5.
45. Федоренко В. Інвестиції та економіка України // Економіка України. 2007. № 5. Ст. 12-16.
46. Хрімлі О.Г. Питання періодизації законодавства про захист прав інвесторів / О.Г. Хрімлі // Сучасний вимір держави і права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 20–21 травня 2016). Львів. 2016. Ст. 96-97.
47. Хрімлі О.Г. Напрями модернізації інституту захисту прав інвесторів у сфері господарювання / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 1. Ст. 65-69.
48. Хрімлі О.Г. Теоретичні питання щодо вирішення спорів в інвестиційному міжнародному арбітражі / О.Г. Хрімлі // Часопис Київського університету права. 2016. № 3. Ст. 409-412.
49. Червова Л., Назарчук М. Порівняльний аналіз динаміки інвестицій в економіку України // Економіка України. 2007. № 3. Ст. 32-41.
50. Шумський П., Табалюк Г. Форми захисту інтересів інвесторів // Право України. 2000. № 7. Ст. 29-31.
51. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер. 2012. Ст. 600

Семінарське заняття 13. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, особливості фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

2. Поняття, види та правове становище банків.
3. Види фінансових послуг, що надаються банками, та їх публічно-правові обмеження.
4. Правове становище окремих видів фінансових установ.
5. Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банку.
6. Порядок здійснення безготівкових розрахунків.
7. Депозитні операції банків.
8. Факторингові послуги банків.
9. Кредитний договір у сфері господарювання.
10. Поняття аудиторської діяльності.
11. Суть, мета, завдання та схема процесу аудиторської діяльності.
12. Характеристика видів аудиту.
13. Суб'єкти аудиторської діяльності: правове становище, вимоги щодо здійснення аудиту та надання аудиторських послуг.
14. Вимоги до аудиторських фірм.
15. Поняття, мета та принцип бухгалтерського обліку.
16. Державне регулювання бухгалтерського обліку.
17. Основи організації та ведення бухгалтерського обліку.

Теми для написання рефератів:

1. Специфічні риси фінансової діяльності.
2. Види фінансової діяльності.
3. Зміст державного регулювання фінансової діяльності.
4. Роль Аудиторської палати в регулюванні відносин у сфері надання аудиторських послуг.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Гр. Свиридов А.І. відкрив у банку поточний та депозитний рахунки. Через 3 роки він зареєструвався як фізична особа – підприємець і вирішив не відкривати інших рахунків у банку, використовуючи відкриті раніше рахунки для розрахунку з контрагентами за договорами, оплати за ліцензію, необхідну для здійснення ним господарської діяльності, тощо.

Чи вправі банк проводити операції з поточного і депозитного рахунків гр. Свиридова А.І. за його зобов'язаннями як фізичної особи – підприємця? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2

Товариство з додатковою відповідальністю „Азалія” мало у банку два поточні рахунки. Для зберігання вільних грошових коштів і отримання додаткових прибутків Товариство вирішило відкрити депозитний рахунок у банку.

Які документи необхідно надати до банку ТДВ „Азалія” для відкриття депозитного рахунку? Чи можуть філії ТДВ „Азалія” відкривати у банку власні поточні рахунки та використовувати кошти з поточних і депозитного рахунків ТДВ? На які рахунки мають надходити кошти, отримані за результатами господарської діяльності філії ТДВ?

Задача 3

Фізична особа-підприємець Дмитрук О.І. з метою погашення заборгованості за кредитним договором перед банком «Енергія» продав останньому грошову вимогу до фізичної особи-підприємця Климова С.І., термін платежу якої вже настав. Банк запропонував ФОП Климову С.І. погасити грошову вимогу. Щоб оплатити вимогу, ФОП Климов С.І. був змушений терміново продати за зниженою ціною товар, отриманий від ФОП Дмитрука О.І. Після цього ФОП Климов С.І. пред'явив вимогу до ФОП Дмитрука О.І. про відшкодування збитків, викликаних порушенням останнім договором, укладеного між ними при виконанні договору купівлі-продажу товару, про заборону уступки вимоги.

Чи правомірна вимога ФОП Климова С.І.? Чи буде дійсною уступка банку «Енергія» грошової вимоги, якщо між ФОП Дмитруком О.І. і ФОП Климов С.І. існує договір про її заборону? Вирішіть справу.

Задача 4

Фізична особа-підприємець Казаков Б.І., який займається оптовою реалізацією жіночого взуття іноземного виробництва, взяв кредит у банку «Кредит Плюс» під уступку йому свого права вимоги на одержання грошей від фізичної особи-підприємця Волкова В.О., що займається роздрібним продажем взуття. Право грошової вимоги комерційного банку до ФОП Волкова В.О. виникне через один місяць, у момент передачі останньому ФОП Казаковим Б.І. взуття.

Після одержання взуття від ФОП Казакова Б.І. ФОП Волков В.О. сплатив банку «Кредит Плюс» грошову вимогу. При цьому виявилось, що сплачена ним сума перевищила суму боргу ФОП Казакова Б.І. банку «Кредит Плюс», забезпеченого уступкою вимоги. У процесі продажу з'ясувалось, що взуття, отримане ФОП Волковим В.О. від ФОП Казакова Б.І., має невеликі дефекти. У зв'язку з цим ціну на нього довелось знизити. ФОП Волков В.О. поніс збитки і звернувся до банку «Кредит Плюс» з вимогою повернення суми, що перевищує суму боргу, забезпечену уступкою вимоги.

Чи правомірна вимога ФОП Волкова В.О. до комерційного банку «КредитПлюс»? Коли право на уступку майбутньої грошової вимоги перейшло до банку «Кредит Плюс»? Вирішіть справу.

Задача 5

Троє громадян, один з яких мав сертифікат аудитора, вирішили створити аудиторську фірму, яку мав очолити засновник з найбільшою часткою – 45%,

проте без будь-яких навичок та знань (і відповідно – освіти), необхідних для проведення аудиту та надання аудиторських послуг.

Які вимоги до аудиторських фірм? Яким вимогам має відповідати особа, яка бажає очолювати аудиторську фірму? Чи встановлює закон співвідношення часток засновників-аудиторів та засновників-неаудиторів? Що необхідно зробити засновникам, щоб створити аудиторську фірму відповідно до встановлених законом вимог.

Тести

Тест 1

Сторонами договору факторингу є:

Варіанти відповідей:

- а) банк і клієнт;
- б) позикодавець і позичальник;
- в) кредитор і боржник;
- г) фактор і клієнт.

Тест 2

Фактором за договором факторингу може бути:

Варіанти відповідей:

- а) будь-яка фізична або юридична особа;
- б) банк або фінансова установа;
- в) банк або фінансова установа, а також фізична особа - підприємець, яка відповідно до закону має право здійснювати факторингові операції;
- г) господарська організація.

Тест 3

Клієнтом у договорі факторингу може бути:

Варіанти відповідей:

- а) фізична або юридична особа, яка є суб'єктом підприємницької діяльності;
- б) фізична особа - підприємець;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) будь-який учасник цивільних правовідносин.

Тест 4

Договір факторингу може бути:

Варіанти відповідей:

- а) реальним або консенсуальним, взаємним, відплатним;
- б) лише консенсуальним, взаємним, відплатним;
- в) лише реальним, взаємним, відплатним;
- г) договором приєднання, двостороннім, відплатним.

Тест 5

Договір факторингу є договором:

Варіанти відповідей:

- а) публічним;
- б) змішаним;
- в) приєднання;
- г) умовним.

Тест 6

Предметом договору факторингу може бути:

Варіанти відповідей:

- а) право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога);
- б) право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога);
- в) уступка грошової вимоги, якщо вона не передбачена договором факторингу;
- г) все, зазначене в п. а) — б).

Тест 7

Форма договору факторингу може бути:

Варіанти відповідей:

- а) письмова та підлягає державній реєстрації;
- б) проста письмова;
- в) письмова нотаріально посвідчена;
- г) будь-яка, зазначена в п. а) — в).

Тест 8

Договір, за яким страховик страхує в іншого страховика ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником, є договором:

Варіанти відповідей:

- а) страхування;
- б) перестрахування;
- в) страхування підприємницького ризику;
- г) страхування кредитних ризиків.

Тест 9

Що являє собою поняття «аудиторська діяльність»?

Варіанти відповідей:

- а) незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг;
- б) незалежна професійна діяльність аудиторів, виключаючи суб'єкти аудиторської діяльності, що надають аудиторські послуги;
- в) сукупність аудиторських послуг з перевірки даних показників фінансової звітності;

г) сукупність аудиторських послуг з консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання.

Тест 10

Аудитором є:

Варіанти відповідей:

а) юридична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;

б) фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;

в) фізична або юридична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності;

г) особа, якій не обов'язково підтверджувати кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, та мати відповідний практичний досвід.

Тест 11

Аудиторам забороняється:

Варіанти відповідей:

а) використовувати свої повноваження з метою одержання неправомірної вигоди але не забороняється прийняття обіцянки чи пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб;

б) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав та не може мати непогашених судимостей;

в) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав та не може мати непогашених судимостей;

г) займатися іншими видами підприємницької діяльності, що не виключає їх права отримувати дивіденди від акцій та доходи від інших корпоративних прав та може мати одну непогашену судимість.

Тест 12

Що з перелічених видів діяльності не відноситься до професійної діяльності аудиторів?

Варіанти відповідей:

а) завдання з виконання непогоджених процедур стосовно фінансової інформації;

б) ведення та відновлення бухгалтерського обліку;

в) експертиза і оцінка стану фінансово-господарської діяльності;

г) проведення перевірки іпотечного покриття відповідно до Закону України "Про іпотечні облигації".

Тест 13

Який відсоток у статутному капіталі не може перевищувати загальний розмір частки засновників (учасників) аудиторської фірми, які не є аудиторами?

Варіанти відповідей:

- а) 50%;
- б) 40%;
- в) 25%;
- г) 30%.

Тест 14

Поняття «бухгалтерський облік» визначається як:

Варіанти відповідей:

- а) процес виявлення, вимірювання, реєстрації інформації про діяльність підприємства внутрішнім користувачам для прийняття рішень;
- б) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень;
- в) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім користувачам для узгодження рішень;
- г) процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації тільки про фінансову або підприємницьку діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Тест 15

Закон України «Про бухгалтерський облік» поширюється на:

Варіанти відповідей:

- а) юридичних осіб та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- б) тільки юридичних осіб;
- в) юридичних осіб, представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів;
- г) юридичних осіб та операції з виконання державного та місцевих бюджетів і складання фінансової звітності про виконання бюджетів.

Тест 16

Для цілей Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства можуть належати до?

Варіанти відповідей:

- а) мікропідприємств, середніх та великих підприємств;
- б) середніх та великих підприємств;
- в) мікропідприємств та великих підприємств;

г) мікропідприємств, малих, середніх або великих підприємств.

Тест 17

Мікропідприємствами є підприємства, балансова вартість активів яких складає:

Варіанти відповідей:

- а) до 500 тисяч євро;
- б) до 450 тисяч євро;
- в) до 350 тисяч євро;
- г) до 300 тисяч євро.

Тест 18

Перший звітний період новоствореного підприємства може бути:

Варіанти відповідей:

- а) менш як 12 місяців, але не більш як 15 місяців;
- а) від 6 до 18 місяців;
- б) менш як 6 місяців, але не більш як 18 місяців;
- в) менш як 12 місяців, але не більш як 18 місяців.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Голос України. 2003. 14 березня.
3. Закон України від 16.07.199 р. (в редакції Закону від 27 вересня 2018 р.) «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» // ВВР України 1999. № 40. Ст. 365.
4. Закон України від 21.12.2017 р. «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» // ВВР України. 2018. № 9. Ст. 50.
5. Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" від 28.11.2002 р. // Урядовий кур'єр. 2002. 11 грудня.
6. Закон України від 21.04.1993 р. "Про охорону прав на сорти рослин" // ВВР України. 1993. № 21. Ст. 218.
7. Закон України від 10.12.1997 р. "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" // ВВР України. 1998. № 15. Ст. 67.
8. Закон України від 12.07.2001 р. "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні" // ВВР України. 2001. № 47. Ст. 251.
9. Закон України від 17.07.2001 р. «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» // ВВР України. 2002. №1. Ст. 1.

10. Закон України від 05.06.2003 р. "Про іпотеку" // ВВР України. 2003. № 38. Ст. 313.
11. Закон України від 19.06.2003 р. "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" // ВВР України. 2004. № 1. Ст. 1.
12. Закон України від 08.09.2005 р. "Про стимулювання розвитку регіонів" // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 51. Ст. 548.
13. Закон України від 21.06.2018 р. «Про валюту та валютні операції» // ВВР України. 2018. № 30. Ст. 239.
14. Ліцензійні умови провадження діяльності кредитних спілок по залученню внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки»: затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 02.12.2003 р. № 146 // ОВУ. 2003. № 52. Ст. 2840.
15. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами, затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.05.2006 №346 // ОВУ. 2006. № 34 . Ст. 2433.
16. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку - депозитарної діяльності, затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 26.05.2006 № 349 // ОВУ. 2006. № 34 . Ст. 2435.
17. Розпорядження АМК України від 20.06.2006 р. № 214-р "Про затвердження Положення про порядок проведення перевірок щодо дотримання розпорядниками державних коштів вимог законодавства у сфері державних закупівель" // ОВУ. 2006. № 29 . Ст. 2113.
18. Положення про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного капіталу акціонерного товариства: затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.02.2007 р. № 387 // ОВУ. 2007. № 23. Ст. 956.
19. Алісов Є.О. Гроші і грошовий обіг: теоретичні засади та стан правового регулювання в Україні: Монографія. Харків: Косилон. 2004. 326 с.
20. Андреев Д. О. Адміністративно-правові засоби захисту прав власників цінних паперів: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Інститут законодавства Верховної Ради України. К., 2008. Ст. 21.
21. Васильєв Г.А. Реалізація господарського законодавства за допомогою засобів прокурорського впливу: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / НАН України. Донецьк. 1997. 17с.
22. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія.- Київ: Атіка, 2003. Ст. 324.
23. Возняковська К. Щодо проблем капіталізації банківських установ в умовах економіко-правових реформ в Україні // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2017. № 7. Ст. 26-30.

24. Возняковська К. Щодо основних суміжних категорій інституту неплатоспроможності банківських установ // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2018. № 5. Ст. 68-72.

25. Герчикова И. Н. Регулирование предпринимательской деятельности: государственное и внутрифирменное: Учебное пособие.— М.: Изд-во «Консалтбанкир». 2002. Ст. 704.

26. Господарське право: курс лекцій у двох частинах. Частина перша. Харків: Право. 2008. Ст. 496.

27. Фондовый рынок (Рынок ценных бумаг): учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед./ А.Б. Кондрашихин и др.. К.: Центр учеб. лит., 2008. Ст. 373.

28. Шинкар М. Правова природа банкрутства (неспроможності) банківських установ: доктринальні підходи // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2017. № 5. Ст. 63-67.

29. Шинкар М. Гносеологічні підходи до змісту банкрутства (неспроможності) та примусової ліквідації банківських установ як інституту національного права // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2017. № 6. Ст. 68-72.

Семінарське заняття 14. Правове регулювання страхової діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Загальні положення про страхову діяльність.
2. Законодавство про страхову діяльність.
3. Правове становище учасників страхової діяльності.
4. Державний нагляд за страховою діяльністю.
5. Договори страхування в системі господарських договорів.

Теми для написання рефератів

1. Поняття та ознаки страхової діяльності.
2. Вимоги, яким має відповідати майнова база страхової компанії.
3. Види добровільного страхування.

Ситуаційна задача

ТОВ «Фінансові послуги» розмістило в рекламній газеті повідомлення про залучення від населення грошових коштів на «вигідних умовах» та про надання грошей у позику усім бажаючим під «низькі відсотки». На прохання клієнтів показати ліцензію на надання фінансових послуг працівники цього ТОВ відповідали, що вона у сейфі генерального директора, який перебуває у відпустці.

Які господарські операції належать до фінансових послуг? Чи встановлені законодавством вимоги до суб'єктів, які надають такі послуги? Які права мають клієнти фінансових установ щодо отримання інформації? До

якого органу слід звернутися клієнтам ТОВ «Фінансові послуги» з проханням надати відомості про його легалізацію як установи, що має право залучати кошти громадян та надавати позики (кредити)?

Тести

Тест 1

Договір, за яким страховик страхує в іншого страховика ризик виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником, є договором:

Варіанти відповідей:

- а) страхування;
- б) перестрахування;
- в) страхування підприємницького ризику;
- г) страхування кредитних ризиків.

Тест 2

Договір страхування - це договір:

Варіанти відповідей:

- а) односторонній;
- б) безоплатний;
- в) публічний;
- г) алеаторний.

Тест 3

Якщо при укладенні договору страхування страхувальник призначив фізичну або юридичну особу для одержання страхової виплати (вигодонабувача), то такий договір є договором:

Варіанти відповідей:

- а) публічним;
- б) договором приєднання;
- в) на користь третьої особи;
- г) алеаторним.

Тест 4

Договір страхування вступає в силу з моменту:

Варіанти відповідей:

- а) підписання договору;
- б) сплати першого страхового внеску;
- в) виплати страхового відшкодування;
- г) виплати страхової суми.

Тест 5

Договір страхування повинен бути укладений у формі:

Варіанти відповідей:

- а) будь-якій;

- б) усній;
- в) письмовій нотаріально посвідченій;
- г) простій письмовій.

Тест 6

Сторонами договору страхування є:

Варіанти відповідей:

- а) страховик, страхувальник, застрахована особа і вигодонабувач;
- б) страховик, страхувальник і треті особи;
- в) страховик і страхувальник;
- г) страхові посередники, страховик і страхувальник.

Тест 7

В якості страховиків договори страхування можуть укладати:

Варіанти відповідей:

- а) будь-які юридичні особи;
- б) юридичні та фізичні особи;
- в) тільки юридичні особи, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Тест 8

Хто видає ліцензії страховим компаніям для здійснення страхової діяльності:

Варіанти відповідей:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
- в) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
- г) Моторне (транспортне) страхове бюро.

Тест 9

В яких організаційно-правових формах може бути створений страховик (страхова компанія):

Варіанти відповідей:

- а) повне та командитне товариство;
- б) акціонерне товариство;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) у всіх формах, зазначених у п. а) - в).

Тест 10

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути:

Варіанти відповідей:

- а) страхування;
- б) перестрахування;
- в) фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням

страхових резервів та їх управлінням;
г) вся діяльність, зазначена в п. а) — в).

Тест 11

Страхувальниками за договором страхування можуть бути:

Варіанти відповідей:

- а) тільки юридичні особи;
- б) будь-які фізичні особи;
- в) юридичні особи та дієздатні фізичні особи;
- г) будь-які юридичні та фізичні особи.

Тест 12

Згідно із законодавством України страховими посередниками є:

Варіанти відповідей:

- а) страхові агенти;
- б) страхові брокери;
- в) перестрахові брокери;
- г) всі особи, зазначені в п. а) - в).

Тест 13

Фізичні особи або господарські організації, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його функцій у сфері страхової діяльності є:

Варіанти відповідей:

- а) страховими агентами;
- б) страховими брокерами;
- в) перестраховими брокерами;
- г) аварійними комісарами.

Тест 14

Майнові інтереси, які не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням шкоди, завданої страхувальником, є предметом договору:

Варіанти відповідей:

- а) перестраховання;
- б) особистого страхування;
- в) майнового страхування;
- г) страхування відповідальності.

Тест 15

Суброгація - це перехід права вимоги до особи, яка відповідальна за настання страхового випадку:

Варіанти відповідей:

- а) від страхувальника до страховика;
- б) від страховика до страхувальника;
- в) від страхувальника до вигодонабувача;

г) від страховика до застрахованої особи.

Тест 16

До істотних умов договору страхування належать:

Варіанти відповідей:

- а) франшиза, розмір страхового платежу та строк договору;
- б) сторони договору страхування;
- в) предмет, строк договору, страховий випадок, розмір страхового платежу;
- г) страховий ризик та страховий платіж.

Тест 17

Страховий ризик — це:

Варіанти відповідей:

- а) певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання;
- б) подія, яка не має ознак ймовірності та випадковості її настання;
- в) подія, настання якої залежить від волі учасників страхових правовідносин;
- г) подія, з настанням якої страховик зобов'язаний виплатити страхувальнику страхове відшкодування.

Тест 18

Страхове відшкодування - це страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми при настанні страхового випадку за договорами:

Варіанти відповідей:

- а) особистого та майнового страхування;
- б) майнового страхування і страхування відповідальності;
- в) страхування життя та страхування здоров'я;
- г) страхування відповідальності та особистого страхування.

Тест 19

Страховий внесок - це:

Варіанти відповідей:

- а) плата страховика страхувальнику у зв'язку з настанням страхового випадку;
- б) податок, який сплачує страховик до державного бюджету;
- в) плата за страхування;
- г) страхова сума, визначена договором.

Тест 20

Страховик зобов'язаний, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних

документів для своєчасного здійснення страхової виплати страхувальникові, протягом:

Варіанти відповідей:

- а) п'ятнадцяти робочих днів;
- б) десяти робочих днів;
- в) семи робочих днів;
- г) двох робочих днів.

Питання для самоконтролю

1. Що таке страхування?
2. Які форми страхування є в Україні?
3. Хто є учасниками правочин у сфері страхування?
4. Дайте визначення понять «страховики» та «страхувальники».
5. Які види включає обов'язкове страхування?

Нормативні акти та література:

1. Закон України „Про страхування” від 7 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 18. Ст. 78.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. // Офіційний вісник України. 2001. № 32. Ст. 1457.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 49-50.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. 2003. № 45-48.
5. Закон України „Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів” від 1 липня 2004р. // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 1. Ст. 1.
6. Постанова Кабінету Міністрів України „Про Порядок провадження діяльності страховими посередниками” від 18 грудня 1996 р. №1523 // Зібрання постанов Уряду України. 1996. № 21. Ст. 590.
7. Постанова Кабінету Міністрів України „Про впровадження механізму страхування експортних та кредитних ризиків” від 17 серпня 1998р. № 1280 // Офіційний вісник України. 1998. № 33. Ст. 1228.
8. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації” від 12 жовтня 2002 р. № 1535 // Офіційний вісник України. 2002. № 42. Ст. 1943.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження Концепції розвитку страхового ринку України до 2020 року” від 23 серпня 2005 р. № 369-р // Офіційний вісник України. 2005. № 35. Ст. 2127.
10. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України „Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової

діяльності” від 28 серпня 2003 р. № 40 // Офіційний вісник України. 2003. № 38. Ст. 2047.

11. Оглядовий лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з правовідносин страхування» від 14 січня 2014 р. № 01-06/15/2014.

12. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. К., 2008.

13. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. Х.: Одісей, 2010. Ст. 640.

14. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / О.І. Харитонова, Є.О. Харитонов, В.М. Коссак та ін.; За ред. О.І. Харитонової. Х.: „Одісей”. 2006. Ст. 832.

15. Гринюк О. Динаміка договірних відносин з майнового страхування // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 8. Ст. 97-101.

16. Захватихата Т.І. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні: проблемні питання // Підприємництво, господарство і право. 2006. № 2. Ст. 42-44.

17. Заєць О. Особливості діяльності аварійних комісарів та їх роль при з’ясуванні причин і обставин страхових випадків в Україні // Підприємництво, господарство і право. 2010. № 3. Ст. 98-100.

18. Лисунь Г. Щодо удосконалення загальних засад реалізації державної політики в сфері страхової діяльності // Право України. 2008. № 7. Ст. 108-113.

19. Мачуський В. Взаємне страхування: організаційно-правові аспекти // Право України. 2008. № 4. Ст. 63-65.

20. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер. 2012. Ст. 816.

21. Семенова К. Правове регулювання перестраховування: деякі аспекти // Право України. 2005. № 2. Ст. 40-43.

22. Семеняка В. Правила страхування: теоретико-правові та прикладні аспекти // Право України. 2007. № 4. Ст. 47-50.

23. Супрун Л. Юридична природа договору перестраховування // Право України. 2006. № 2. Ст. 116-120.

24. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. 5-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер. 2012. Ст. 600.

25. Яворський Я. Ознаки договору страхування: українська практика та зарубіжний досвід // Право України. 2007. № 9. Ст. 94-96.

Семінарське заняття 15. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, види та суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності.

2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Поняття, зміст, види та облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
4. Захист прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Теми для написання рефератів

1. Співвідношення понять: «зовнішньоекономічна діяльність» та «іноземне інвестування»; «суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності» та «іноземний інвестор».
2. Особливості правових режимів зовнішньоекономічної діяльності та іноземного інвестування.
3. Порядок використання корпоративної та договірної форм іноземного інвестування.
4. Вимоги до договорів, що опосередковують зовнішньоекономічну діяльність та іноземне інвестування.

Ситуаційна задача

Іноземна акціонерна компанія (ІАК) вирішила заснувати в Україні дочірнє підприємство з 100% іноземним капіталом.

Яка організаційно-правова форма може бути використана в даному випадку? Чи присутні в даному випадку всі характерні ознаки зовнішньоекономічної діяльності? В чому полягатиме специфіка такого підприємства? Що необхідно зробити ІАК для створення свого дочірнього підприємства на території України?

Тести

Тест 1

Які правові режими застосовуються до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за законодавством України?

Варіанти відповідей:

- а) національний режим;
- б) режим найбільшого сприяння;
- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 2

Який правовий режим застосовується до підприємства з іноземними інвестиціями в Україні?

Варіанти відповідей:

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;

- в) спеціальний режим;
- г) усі перелічені.

Тест 3

З якого моменту виникає право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності за чинним законодавством України?

Варіанти відповідей:

- а) у фізичних осіб - з моменту набуття ними цивільної дієздатності і реєстрації їх як підприємців;
- б) у юридичних осіб - відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи;
- в) реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у митних органах;
- г) усі перелічені умови.

Тест 4

Як здійснюється облік окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) за чинним законодавством України?

Варіанти відповідей:

- а) поданням відповідної інформації до Державної фіскальної служби;
- б) шляхом реєстрації у Міністерстві економіки та з питань європейської інтеграції, а також в уповноважених ним органах;
- в) усі перелічені.

Тест 5

Які правові наслідки невиконання вимог щодо обліку (реєстрації) окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів)?

Варіанти відповідей:

- а) відмова у митному оформленні товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій;
- б) позбавлення права на застосування режиму сприяння зовнішньоекономічної діяльності;
- в) застосування фінансових санкцій стосовно окремих видів контрактів за певних умов;
- г) усі перелічені наслідки;
- д) правильна відповідь відсутня.

Тест 6

Який із перелічених засобів правового захисту може використати покупець у разі невиконання продавцем його зобов'язань за зовнішньоекономічним договором (контрактом)?

Варіанти відповідей:

- а) вимагати відшкодування завданих збитків;
- б) заявити про розірвання договору за наявності певних умов;
- в) здійснити права стосовно реального виконання зобов'язань продавцем;

г) усі перелічені засоби.

Тест 7

Спеціальні санкції у сфері зовнішньоекономічної діяльності - це:

Варіанти відповідей:

- а) позбавлення права на застосування режиму сприяння зовнішньоекономічної діяльності;
- б) відмова у митному оформленні товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій;
- в) тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності;
- г) застосування до конкретних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності індивідуального режиму ліцензування.

Тест 8

Які органи розглядають спори між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України і іноземними суб'єктами господарської діяльності?

Варіанти відповідей:

- а) суди загальної юрисдикції;
- б) господарські суди;
- в) за згодою сторін спору - арбітражні (третейські) суди;
- г) усі перелічені органи.

Питання для самоконтролю

1. Порівняйте визначення зовнішньоекономічної діяльності за ГК України і Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».
2. Назвіть види зовнішньоекономічної діяльності.
3. Які основні правові акти регулюють зовнішньоекономічну діяльність?
4. Форма договору про зовнішньоекономічну діяльність.
5. Які спеціальні режими зовнішньоекономічної діяльності встановлюються на території України?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Голос України. 2003.
3. Закон України від 16.04.1991 р. "Про зовнішньоекономічну діяльність" // ВВР УРСР. 1991. № 29. Ст. 377.
4. Закон від 10.09.1991 р. "Про захист іноземних інвестицій на Україні" // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 46. Ст. 616.
5. Закон України від 04.11.1991 р. "Про Державний кордон України" // ВВР України. 1992. № 2. Ст. 5.

6. Закон України від 22.12.1998 р. "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну" // ВВР України. 1999. № 11. Ст. 78.
7. Закон України від 22.12.1998 р. "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" // ВВР України. 1999. № 9-10. Ст.65.
8. Закон України від 22.12.1998 р. "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" // ВВР України. 1999. № 12-13. Ст. 80.
9. Закон України від 17.02.2000 р. "Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та грошових коштів вітчизняного походження" // Голос України. 2000.
10. Митний кодекс України: Схвалений Законом від 13.03.2012 р. // ВВР України. 2012. № 44-45; № 46-47; №48. Ст. 552.
11. Закон України від 29.06.2004 р. "Про міжнародні договори України" // ВВР України. 2004. № 50. Ст. 540.
12. Закон України від 19.09.2013 р. "Про Митний тариф України" // ВВР України. 2014. № 20-21. Ст. 740.
13. Положення про порядок державної реєстрації іноземних інвестицій: Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 р. № 928 // ЗПУ України. 1996. № 17. Ст. 439.
14. Бобкова А.Г., Дутов М.М. О некоторых результатах принятия и применения Хозяйственного кодекса Украины: Брошюра / ИЭПИ НАН Украины. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд». 2005. Ст. 22.
15. Вишняков О.К. Правове забезпечення зовнішньоекономічної інтеграції України: монографія / О.К. Вишняков. Одеса: Юрид. літ., 2007. Ст. 288.
16. Внешнеэкономическая деятельность: нормативная база / сост. С. Филатов, В. Кузнецов. Х.: Фактор. 2003. Ст. 348.
17. Задорожна С. Альтернативні способи вирішення спорів, що виникають із зовнішньоекономічних договорів: правове забезпечення на міжнародному рівні / С. Задорожна // Право України. 2008. № 10. Ст. 98-104.
19. Коліжук О.О. Світові інтеграційні процеси та їх вплив на державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України / О.О. Коліжук // Економіка і держава. 2008. №12. Ст. 98-101.
20. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України: теорія, практика, рекомендація: навчальний посібник / Л.О. Кадуріна, М.С. Стрельнікова. К.: Центр навч. літ. 2007. Ст. 606.
21. Пельтек Л.В. Формування механізму державного регулювання зовнішньоекономічною діяльністю в регіоні // Економіка та держава. 2009. №4. Ст. 83-86.
22. Стеценко Ж.В. Аспекти зовнішньоекономічної політики України // Актуальні проблеми економіки. 2008. № 8. Ст. 49-54.
23. Юрченко С.М. Вирішення спорів у зовнішньоекономічній діяльності / Наше право. 2008. № 2. Ст. 94-98.

24. Юшина С.І. Легітимація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання: поняття та законодавче забезпечення //Часопис Київського університету права. 2009. № 2. Ст. 131-137.

25. Ваколюк О. Антидемпінгове мито як засіб митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2016. №5. Ст. 55-59.

26. Мельник В. Нова геоекономічна реальність: філософія китайського законодавства у сфері міжнародної торгівлі // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2016. № 1. Ст. 56-60.

27. Школьний Є. Юридична відповідальність держави як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності // Науково-практичний журнал «Підприємство, господарство і право». 2017. № 11. Ст. 70-74.

Семінарське заняття 16. Спеціальні режими господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види, правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон.
2. Порядок утворення та ліквідації спеціальних (вільних) економічних зон.
3. Управління спеціальними (вільними) економічними зонами.
4. Особливості правового регулювання господарювання у спеціальних (вільних) економічних зонах.
5. Правовий режим концесійної діяльності.
6. Інші види спеціальних режимів господарювання.

Теми для написання рефератів

1. Особливості концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг.
2. Правовий режим господарської діяльності в умовах воєнного стану.
3. Спеціальний режим господарської діяльності в умовах надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації.
4. Прикордонний режим господарської діяльності.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватному підприємцю, зареєстрованому в Закарпатській області, приятель порадив домагатися отримання пільг (насамперед податкових), передбачених Законом України від 22.03.2001 «Про спеціальну економічну зону «Закарпаття».

Яким суб'єктам надається пільговий режим господарювання у спеціальних (вільних) економічних зонах? Якими нормативно-правовими

актами передбачаються спеціальний митний режим, податкові пільги для суб'єктів спеціальної (вільної) економічної зони?

Задача 2

Міська рада на своєму сесійному засіданні ухвалила рішення про передання в концесію строком на 8 років розташованого на околиці міста старого вкрай занедбаного приміщення готелю, що перебував у комунальній власності і потребував реконструкції. Консорціум «Мальовничі міста України» - єдиний потенційний концесіонер, що погодився на реконструкцію та експлуатацію цього готелю, враховуючи значний туристичний потенціал регіону, не був згодний з занадто коротким строком концесійного договору, що пропонувався міською радою.

На який термін може укладатися концесійний договір? В якому порядку він укладається? Які істотні умови концесійного договору? Чи підлягає він реєстрації? Що необхідно для встановлення концесійних відносин у даному випадку?

Тести

Тест 1

Частина території України, на якій встановлюються і діють спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування і дії законодавства України, це:

Варіанти відповідей:

- а) виключна морська економічна зона;
- б) вільна економічна зона;
- в) інвестиційна економічна зона;
- г) зона митного контролю.

Тест 2

Статус і територія спеціальної (вільної) економічної зони, а також строк, на який вона створюється, визначаються:

Варіанти відповідей:

- а) органом управління спеціальної (вільної) економічної зони;
- б) Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) органом місцевого самоврядування.

Тест 3

Які ознаки не притаманні спеціальним (вільним) економічним зонам?

Варіанти відповідей:

- а) строковість;
- б) територіальна обмеженість;
- в) створення на підставі Указу Президента;
- г) спеціальний порядок управління.

Тест 4

Який максимальний строк дії концесійного договору відповідно до українського законодавства?

Варіанти відповідей:

- а) 10 років;
- б) 20 років;
- в) 30 років;
- г) 50 років;
- д) 100 років.

Тест 5

Головні завдання, що вирішуються при функціонуванні вільних економічних зон:

Варіанти відповідей:

- а) економічні;
- б) соціальні;
- в) політичні;
- г) науково-технічні.

Тест 6

Які фактори розміщення враховуються при створенні вільних економічних зон:

Варіанти відповідей:

- а) забезпеченість об'єктами виробничої та соціальної інфраструктури згідно з міжнародними стандартами;
- б) розвинена система комунікацій, розгалужена транспортна мережа;
- в) територіальна обмеженість вільних економічних зон;
- г) відсутність екологічних обмежень щодо створення вільних економічних зон.

Тест 7

На території вільних економічних зон для іноземного інвестора встановлюється такий правовий режим:

Варіанти відповідей:

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;
- в) спеціальний режим;
- г) недискримінаційний режим.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття спеціальних (вільних) економічних зон.
2. Назвіть ознаки спеціальних (вільних) економічних зон.
3. Визначте характерні риси концесійної діяльності.

4. Які види спеціальних режимів господарювання передбачені Господарським кодексом України?

5. Чим викликана необхідність встановлення спеціальних режимів господарювання?

6. Назвіть характерні риси концесійної діяльності?

7. Які категорії осіб беруть участь у відносинах, пов'язаних з концесійною діяльністю?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Закон України від 16.04.1991 р. "Про зовнішньоекономічну діяльність" // ВВР УРСР. 1991. № 29. Ст. 377.

3. Закон України від 25.06.1991 р. "Про охорону навколишнього природного середовища" // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.

4. Закон України від 13.10.1992 р. "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. Ст. 676.

5. Закон України від 13.10.1992 р. "Про валюту і валютні операції" // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. Ст. 676.

6. Закон України від 16.12.1997 р. (в редакції Закону від 11.12.2003 р.) "Про фінансовий лізинг" // ВВР України. 2004. № 15. Ст. 231.

7. Закон України від 22.12.1998 р. "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" // ВВР України. 1999. № 12-13. Ст. 80.

8. Закон України від 23.12.1998 р. "Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності" // Урядовий кур'єр. 1999. 21 січня.

9. Закон України від 15.01.1999 р. "Про спеціальну економічну зону "Яворів" // Урядовий кур'єр. 1999. 17 лютого.

10. Закон України від 18.03.1999 р. "Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу "Курортполіс-Трускавець" // Урядовий кур'єр. 1999. 7 квітня.

11. Закон України від 07.07.1999 р. "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" // Голос України. 1999. 7 вересня.

12. Закон України від 14.09.1999 р. "Про угоди про розподіл продукції" // Голос України. 1999. 12 жовтня.

13. Закон України від 16.07.1999 р. "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" // ВВР України. 1999. № 40. Ст. 363.

14. Закон України від 23.03.2000 р. "Про спеціальну (вільну) економічну зону "Порто-франко" на території Одеського морського торговельного порту" // Урядовий кур'єр. 2000. 17 травня.
15. Закон України від 23.03.2000 р. "Про спеціальну економічну зону "Рені" // Урядовий кур'єр. 2000. 17 травня.
16. Закон України від 11.05.2000 р. "Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова" // Урядовий кур'єр. 2000. 3 червня.
17. Закон України від 08.06.2000 р. "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру" // ВВР України. 2000. № 40. Ст. 337.
18. Закон України від 13.07.2000 р. "Про зону надзвичайної екологічної ситуації" // ВВР України. 2000. № 42. Ст. 348.
19. Закон України від 22.03.2001 р. "Про спеціальну економічну зону "Закарпаття" // ВВР України. 2001. № 23. Ст. 111.
20. Закон України від 08.09.2005 р. "Про стимулювання розвитку регіонів" // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 51. Ст. 548.
21. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Голос України. 2003. 14 березня.
22. Бахуринська М.М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України. Автореферат...канд..юрид.наук /КНУ ім. Т.Шевченка. К., 2008. Ст. 20.
23. Бек Ю.Б. Правове регулювання іноземних інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах України (на матеріалах СЕЗ "Яворів") : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03/ Одес. нац. юрид. акад. . О., 2005. Ст. 21.
24. Бобкова А.Г., Дутов М.М. О некоторых результатах принятия и применения Хозяйственного кодекса Украины: Брошюра / ИЭПИ НАН Украины. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. Ст. 22.
25. Бобух І.М. Становлення і функціонування спеціальних економічних зон в Україні : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук. 08.10.01/ НАН України Рада по вивч. продуктивних сил України. К., 2003. Ст. 21.
26. Богатырев А. Г. Инвестиционное право. М., 1992. Ст. 272.
27. Мілаш В. С. Захисні застереження в зовнішньоекономічному договорі: Монографія. Полтава. 2004. Ст. 180.
28. Мілаш В.С. Господарське право: курс лекцій у двох частинах. Частина перша. Харків: Право. 2008. Ст. 496.

Додаток А. Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Поняття та ознаки господарської діяльності. Поняття господарського права.
2. Види господарської діяльності.
3. Господарські правовідносини як предмет господарського права. Види господарських правовідносин.
4. Методи господарського права.
5. Система господарського права.
6. Принципи господарського права.
7. Правові засади ліцензування деяких видів господарської діяльності.
8. Характеристика дозвільної системи у сфері господарської діяльності.
9. Основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
10. Загальні засади технічного регулювання у сфері господарювання.
11. Поняття, система та особливості господарського законодавства.
12. Поняття та види учасників господарських правовідносин.
13. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарювання.
14. Порядок утворення і припинення суб'єктів господарювання.
15. Поняття та ознаки підприємства.
16. Види та організаційні форми підприємств.
17. Правовий статус державного підприємства.
18. Правовий статус комунального підприємства.
19. Правовий статус колективного підприємства.
20. Правовий статус приватного підприємства.
21. Правовий статус іноземного підприємства. Правовий статус підприємства з іноземними інвестиціями.
22. Правовий статус фізичної особи - підприємця.
23. Поняття, ознаки, види об'єднань підприємств. Особливості державного (комунального) господарського об'єднання.
24. Поняття та організаційно-правові форми об'єднань підприємств.
25. Правовий статус підприємства – учасника об'єднання підприємств.
26. Вихід учасника з об'єднання підприємств. Припинення об'єднання підприємств.
27. Особливості правового статусу промислово-фінансової групи.
28. Особливості правового статусу асоційованих підприємств. Особливості правового статусу холдингових компаній.
29. Поняття, ознаки і класифікація господарських товариств.
30. Правовий режим майна господарських товариств.
31. Право на створення господарського товариства (корпоративного підприємства). Установчі документи господарських товариств.
32. Загальна характеристика системи корпоративного управління.
33. Корпоративні права та обов'язки: поняття, характеристика, види.
34. Особливості реалізації корпоративних прав держави.
35. Правове становище повного товариства.

36. Правове становище командитного товариства.
37. Поняття, ознаки, види акціонерних товариств. Порядок управління акціонерними товариствами.
38. Акції: поняття, типи, форма випуску, порядок емісії.
39. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю.
40. Правове становище товариства з додатковою відповідальністю.
41. Перехід частки у статутному (складеному) капіталі товариства: поняття та форми.
42. Припинення господарських товариств.
43. Поняття та види майна у сфері господарювання.
44. Цінні папери як вид безтілесного майна у сфері господарювання.
45. Право власності – основне речове право у сфері господарювання.
46. Інші речові права у сфері господарювання (право господарського відання і право оперативного управління).
47. Особливості правового режиму державного і комунального майна.
48. Поняття, ознаки, принципи, об'єкти та суб'єкти приватизації державного й комунального майна.
49. Поняття господарських зобов'язань та підстави їх виникнення.
50. Види господарських зобов'язань.
51. Виконання господарських зобов'язань.
52. Забезпечення виконання господарських зобов'язань.
53. Припинення господарських зобов'язань.
54. Поняття, ознаки, види, зміст і форма господарського договору.
55. Порядок укладання, зміни та розірвання господарських договорів.
56. Поняття та функції економічної конкуренції. Державне регулювання економічної конкуренції.
57. Основні групи і загальна характеристика порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
58. Поняття та види порушень, що належать до недобросовісної конкуренції.
59. Поняття та види монополістичних порушень.
60. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
61. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
62. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності.
63. Форми господарсько-правової відповідальності.
64. Загальна характеристика інституту банкрутства: поняття, ознаки банкрутства.
65. Характеристика договору поставки: правове регулювання, специфічні ознаки, умови договору.
66. Правове регулювання комерційного посередництва (агентських відносин) у сфері господарювання.
67. Договір енергопостачання через приєднану мережу: правове регулювання енергопостачання, поняття, ознаки та умови договору.

68. Характеристика договору оренди майна у сфері господарювання.
69. Характеристика договору фінансового лізингу у сфері господарювання.
70. Поняття, ознаки, функції, види і правове регулювання діяльності товарних і фондових бірж.
71. Загальні положення про інвестиційну діяльність та державне регулювання інвестиційної діяльності.
72. Правові засади інноваційної діяльності.
73. Правові засади капітального будівництва: поняття, види, правове регулювання.
74. Правове регулювання підрядних відносин у сфері господарювання.
75. Поняття, види і загальна характеристика транспортних договорів.
76. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті.
77. Договір факторингу: правове регулювання, поняття та умови договору.
78. Загальна характеристика страхової діяльності: поняття, суб'єкти, правове регулювання, державний нагляд за страховою діяльністю.
79. Зовнішньоекономічний договір: поняття, ознаки, види, правове регулювання, форма і зміст.
80. Правове регулювання концесійної діяльності у сфері господарювання.
81. Правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон.
82. Правовий режим іноземного інвестування в Україні.
83. Загальні засади здійснення аудиторської діяльності.
84. Поняття, зміст, види та сфера застосування комерційної концесії.

Додаток Б. Орієнтовний перелік тем курсових робіт

1. Поняття, метод і система господарського права.
2. Суб'єкти господарського права в Україні.
3. Поняття та виконання господарських зобов'язань.
4. Господарський договір як правова форма господарських зв'язків.
5. Некомерційна господарська діяльність.
6. Правове становище підприємств в Україні.
7. Державні та комунальні унітарні підприємства.
8. Господарські товариства в Україні.
9. Особливості правового статусу підприємств колективної власності.
10. Приватні підприємства в Україні.
11. Правовий режим майна суб'єктів господарювання.
12. Правове регулювання цін і ціноутворення.
13. Правові засади антимонопольного регулювання господарської діяльності.
14. Ліцензування господарської діяльності.
15. Правова характеристика та особливості господарських правовідносин.
18. Методи правового регулювання господарських відносин.
19. Місце господарського права в системі права України.
20. Теорії господарського права та стан теоретичних дискусій щодо них.
21. Поняття та види господарської діяльності в Україні.
22. Підприємництво як основна форма господарювання: поняття, ознаки.
- 23/ Свобода підприємництва та інші принципи підприємницької діяльності.
25. Межі свободи підприємницької діяльності (умови здійснення підприємництва).
26. Поняття господарського законодавства та його особливості.
27. Поняття і види актів господарського законодавства.
28. Співвідношення актів загально-нормативного регулювання, відомчих та локальних нормативних актів, що регламентують господарську діяльність.
29. Регуляторні акти у господарському праві: поняття, види, особливості.
30. Умови прийняття та загальна характеристика Господарського кодексу України.
31. Роль судової практики у розвитку та удосконаленні господарського законодавства.
32. Поняття і види організаційних форм господарської діяльності в Україні.
33. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання.
34. Загальні та спеціальні умови створення суб'єктів господарювання.
35. Державна реєстрація суб'єктів господарювання.
36. Припинення суб'єкта господарювання: поняття, види та правові підстави.
37. Порядок ліквідації та реорганізації суб'єктів господарювання.

38. Банкрутство як підстава припинення господарської діяльності.
39. Суб'єкти господарювання: поняття та види.
40. Правовий режим акцій та дивідендів.
42. Антимонопольне законодавство у діяльності суб'єктів господарювання.
43. Договір факторингу: поняття, ознаки та особливі риси.
44. Договори купівлі-продажу та постачання як найбільш поширені правові форми реалізації товару в ринковій економіці.
45. Ліцензування на ринку цінних паперів України.
46. Ліцензування експорту та імпорту товарів.
49. Правова організація фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
50. Правове забезпечення процедури банкрутства в Україні.
51. Правове регулювання кредитних відносин в Україні.
52. Правова основа, поняття та особливі ознаки господарського договору.
53. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
54. Поняття та характеристика лізингового договору.
55. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті.
56. Правове регулювання контролю за додержанням дисципліни цін та відповідальність за її порушення.
57. Правове становище фондової біржі та учасників фондового ринку.
58. Фізичні особи – підприємці як суб'єкти господарського права.
59. Види господарських договорів і відповідальність за порушення договірних зобов'язань.
60. Правове регулювання діяльності підприємств з іноземними інвестиціями в Україні.
61. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника (санації).
62. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
63. Правові засади концесії в Україні.
64. Порядок укладання, зміни і розірвання господарських договорів.
65. Правове регулювання приватизації державного і комунального майна.
66. Ліцензування та квотування як засоби державного регулювання господарської діяльності.
67. Правовий статус акціонерного товариства як суб'єкта господарювання.
68. Поняття та види санкцій в господарських правовідносинах.